

Landschapsbeheer Flevoland
Zorg voor ons landschap

Rapport

Lelystad, maart 2013
J. Reinhold

Botter 14-03
8232 JP Lelystad
T (0320) 29 49 39
F (0320) 29 49 30

flevoland@landschapsbeheer.net
www.landschapsbeheer.net
KvK Lelystad 39069897
Bankrekening 110056493

Natuurwaarden De Noord Dronten

Zorg voor ons landschap

De twaalf provinciale organisaties voor landschapsbeheer vormen samen Landschapsbeheer Nederland. Dit samenwerkingsverband streeft naar behoud, beheer en ontwikkeling van een ecologisch en mooi cultuurlandschap met een streekeigen karakter. Landschapsbeheer werkt nauw samen met particulieren, boeren en overheden, die eigenaar zijn van 80 procent van het Nederlandse buitengebied. Met haar expertise en duizenden enthousiaste vrijwilligers levert Landschapsbeheer een bijdrage aan de verdere ontwikkeling van ons levende landschap. Belangrijk einddoel is dat mensen zélf aan de slag gaan met de zorg voor het landschap bij hen in de buurt.

De activiteiten van Landschapsbeheer zijn ondergebracht in vier kernprogramma's.

Zorg voor ons landschap
DAT DOEN WE SAMEN

Landschapsbeheer is een professionele vrijwilligersorganisatie. Samen met grondeigenaren werken duizenden vrijwilligers aan beheer, herstel en ontwikkeling van ons landschap. Zij doen dat met kennis van de bijzondere landschappen die Nederland heeft, zoals de Drentse hei, de Brabantse vennen en de Noord-Hollandse polders. Landschapsbeheer zorgt voor opleiding, begeleiding, gereedschap en veilige werkomstandigheden.

Zorg voor ons landschap
MAAK JE ERF GOED

Met inzet van kennis en middelen stimuleert Landschapsbeheer de ecologische ontwikkeling van de grond waarop wij wonen en werken. Zij doet dat met oog voor de regionale verscheidenheid die onze provincies elk een eigen karakter geeft. Natuurlijk groen rond huis en bedrijf betekent meer dan een ideale woon- en werkomgeving. Het zorgt voor evenwicht tussen mens en natuur. Zo'n omgeving is een erf, in de ruimste zin van het woord.

Zorg voor ons landschap
RUIMTE VOOR PLANT EN DIER

Landschapsbeheer streeft naar integrale landschapszorg met speciale aandacht voor het verbeteren van leefgebieden voor bedreigde en/of streekeigen plant- en diersoorten. De provinciale organisaties beschikken over de specifieke kennis die nodig is om de regionaal sterk verschillende leefgebieden ook op kleine schaal in stand te houden, zoals in boomgaarden en groenstroken. Dat verzekert een levend landschap voor de toekomst.

Zorg voor ons landschap
BAKENS IN DE TIJD

De natuur en de mens laten sporen na in het landschap. En er komen voortdurend nieuwe sporen bij: van pingoruïnes uit de ijstijd en grafheuvels uit de prehistorie, tot houtwallen, knotbomen en zelfs de begroeiende vuilnisheuvels van nu. Die natuurlijke en culturele landschapselementen vertellen verhalen over ons landschap. Landschapsbeheer leert ons die verhalen lezen en stimuleert daarmee het beheer van landschapselementen zodat zij ook in de toekomst een eigen plaats hebben.

Colofon

Titel : Natuurwaarden De Noord
Auteur : J. Reinhold
Datum : maart 2013
Rapportnummer : LBF2013-004
Foto's : Landschapsbeheer Flevoland

Inhoud

1. Inleiding	4
2. Methoden	5
3. Flora en Faunawet	6
4. Conclusies ten aanzien van de Flora en Faunawet	11
5. Literatuur	12

1. Inleiding

Voor het voorontwerp van het bestemmingsplan ter hoogte van de Noord-Gangboord wenst de gemeente Dronten een quickscan Flora en Faunawet (Ffwet). Voor deze locatie is op termijn een appartementencomplex voorzien (rode gebied).

Figuur 1: Het rode gebied nabij de Noord in Dronten is het gebied waar eventueel een appartementencomplex gerealiseerd gaat worden. Het gele gebied is het onderzoeksgebied van deze studie. Een groter gebied is onderzocht vanwege de mogelijke ecologische effecten van het complex op een ruimere omgeving.

2. Methoden

Op 13 maart 2013 is een veldbezoek gebracht aan het gebied. Globaal is het oranje gebied van figuur1 onderzocht. Gekozen is voor dit deel omdat het appartementencomplex ook externe effecten kan hebben. Daarbij zijn meer ecologische effecten nabij de Zate te verwachten dan in het bebouwde deel rond dit onderzoeksgebied.

De onderzoeksperiode is ongeschikt voor het vaststellen van veel beschermde soorten: rietochissen hebben nog geen blad boven de grond, vleermuizen zitten nog in winterslaap e.d. De gemeente Dronten was zich bij de opdrachtverlening hiervan bewust. Consequentie hiervan bij de uitwerking van het veldwerk is dat het aantal beschermde soorten die wellicht effect ondervinden van de komst van een appartementencomplex groter is dan in werkelijkheid. Op basis van de ecologische kennis van de soorten en de verspreidingspatronen in Flevoland wordt namelijk gewerkt met de kans dat de soort voorkomt. Als het tijdens het veldwerk niet vast te stellen is dat de soort **niet** voorkomt, zal de soort opgenomen worden in de lijst met mogelijk voorkomend.

Literatuur over de Flevolandse natuur en de ecologie van verschillende plant en diersoorten is geraadpleegd om eventuele effecten te beschrijven.

3. Flora en faunawet

In Flevoland komen ongeveer 60 verschillende beschermde planten en dieren (m.u.v. vogels) voor (Heemskerk, et al, 2007). Uitgaande van deze lijst is een streeplijst gemaakt welke soorten wel of niet nabij het onderzoeksgebied voorkomen of voor kunnen komen (tabel 1).

In de tabel is een onderscheid gemaakt in tabel 1,2 en 3 soorten van de Flora en Faunawet. Voor al deze soorten geldt de zorgplicht. Dieren en planten mogen niet onnodig verstoord, verontrust of gedood worden. Voor de soorten van tabel 2 en 3 geldt dat de genomen maatregelen zeker geen invloed mogen hebben op de populatie en dat eventuele schade aan de populatie/soort gecompenseerd moet worden. Voor de tabel 2 en 3 soorten zou het mogelijk kunnen zijn dat een ontheffing Flora en Faunawet noodzakelijk is.

Tabel 1: Planten en dieren die in Flevoland voorkomen en die beschreven staan in de tabellen 1,2 en 3 van de Flora en faunawet (Heemskerk et al, 2007), en de aanwezigheid hiervan in het studiegebied. Planten en dieren met * zijn nader beschreven.

	zeker voorkomend	mogelijk voorkomend	niet voorkomend
Tabel 1 soorten, voorkomend in Flevoland			
Zoogdieren			
Aardmuis		X	
Bosmuis		X	
Dwergmuis		X	
Bunzing		X	
Dwergspitsmuis		X	
Egel		X	
Gewone bosspitsmuis		X	
Haas		X	
Hermelijn		X	
Huisspitsmuis		X	
Konijn		X	
Mol	X		
Ree			X
Rosse woelmuis		X	
Tweekleurige spitsmuis			X
Veldmuis		X	
Vos		X	
Wezel		X	
Woelrat		X	
Amfibieën			
Bruine kikker		X	
Gewone pad		X	
Bastaardkikker		X	
Kleine watersalamander		X	
Meerkikker		X	
Slakken			
Wijngaardslak (introductie)			X
Planten			
Aardaker		X	
Brede wespenorchis		X	
Dotterbloem			X
Gewone vogelmelk			X
Grasklokje			X
Grote kaardenbol			X

	zeker voorkomend	mogelijk voorkomend	niet voorkomend
Kleine maagdenpalm			X
Slanke sleutelbloem			X
Zwanenbloem			X
Tabel 2 soorten, voorkomend in Flevoland			
Zoogdieren			
Damhert			X
Edelhert			X
Eekhoorn*			X
Steenmarter *		X	
Vissen			
Kleine modderkruiper*		X	
Meerval*		X	
Rivierdonderpad			X
Planten			
Daslook			X
Gevlekte orchis			X
Grote keverorchis			X
Moeraswespenorchis			X
Rietorchis*		X	
Parnassia			X
Ronde zonnedaauw			X
Tongvaren			X
Vleeskleurige orchis			X
Waterdriblad			X
Welriekende nachtorchis			X
Wilde marjolein*			X
Tabel 3 soorten (bijlage IV HR/1 AmvB)			
Zoogdieren			
Das			X
Boommarter			X
Waterspitsmuis			X
Reptielen			
Hazelworm			X
Ringslang			X
Vissen			
Bittervoorn			X
Bijlage IV HR			
Zoogdieren			
(baardvleermuis)			X
Bever*		X	
(bosvleermuis)			X
Franjestaart			X
Gewone dwergvleermuis*	X		
Gewone grootoorvleermuis*		X	
Laatvlieger*		X	
Meervleermuis*	X		
Ruige dwergvleermuis*	X		
Otter			X
Rosse vleermuis*		X	
Tweekleurige vleermuis			X

	zeker voorkomend	mogelijk voorkomend	niet voorkomend
Watervleermuis*	X		
Amfibieën			
Rugstreeppad			X
Reptielen			
Zandhagedis			X
Libellen			
gevlekte witsnuitlibel			X
noordse winterjuffer			X
Planten			
Drijvende waterweegbree			X
Vaste verblijfplaatsen vogels*		X	
Broedende vogels in broedseizoen*	X		

Eekhoorn

Met enige regelmaat worden er eekhoorns gemeld in de gemeente Dronten. Met name uit de Munten zijn waarnemingen geclaimd. Indien er echter foto's gemaakt zijn van de dieren, blijkt het om de Amerikaanse rode eekhoorn (*Tamiasciurus hudsonicus*) te gaan. Deze soort is een exoot en daarom niet beschermd. Aangenomen wordt dat de Europese rode eekhoorn (*Sciurus vulgaris*) dus niet in het gebied voorkomt.

Vanuit de Ffwet vraagt deze soort dus geen aandacht.

Steenmarter

Er zijn van de steenmarter enkele zekere waarnemingen in de gemeente Dronten. De soort is in Nederland aan het oprukken. In hoeverre de soort ook al in de bebouwde kom van Dronten voorkomt is onbekend.

Het onderzoeksgebied behoort tot potentieel jachtgebied van de soort. Gezien de grootte van het areaal zal verlies van dit jachtgebied geen significante effect hebben op de populatie.

Verblijfplaatsen bevinden zich zeker niet in het onderzoeksgebied.

Vanuit de Ffwet vraagt deze soort dus geen aandacht.

Kleine modderkruiper

De kleine modderkruiper is een vrij algemene vissoort in Flevoland (Beelen et al, 2012). In de Zate zal het dier naar alle waarschijnlijkheid voorkomen. De aanwezigheid van een gebouw nabij de Zate zal echter geen (grote) invloed hebben op de aanwezige populatie. De totstandkoming van het gebouw kan wel effect hebben op de populatie. Heien in de winterperiode zou lokaal effect kunnen hebben op de overwinterende vissen.

Vanuit de Ffwet is nader onderzoek naar het voorkomen van deze vis en de eventuele gevolgen van het realiseren van het gebouw noodzakelijk.

Meerval

De havenkom van Dronten is een van de bekendste plekken om de meerval tegen te komen (Beelen et al, 2012). Sinds 1 oktober 2012 is de meerval ondergebracht in de Visserijwet, en valt daarmee niet meer onder de Flora- en faunawet.

Rietorchis

Gezien het feit dat de onderzoekslocatie dicht bij een tocht met een grazige vegetatie ligt, is niet uit te sluiten dat de rietorchis voorkomt in het gebied. Vanuit de databank www.waarneming.nl zijn geen gegevens van rietorchissen bekend in de bebouwde kom van Dronten. Indien de soort voorkomt is de populatie in elk geval erg klein (en daarmee kwetsbaar).

Tijdens het veldwerk kon de aan- of afwezigheid van de soort niet aangetoond worden omdat het in het verkeerde jaargetijde plaatsvond. De realisatie van het gebouw kan ook over een groter

gebied invloed kunnen hebben op de aanwezige vegetatie als bijvoorbeeld de waterstand ter plaatse moet veranderen om het gebouw te realiseren. Door de gemeente is toegezegd dat er geen (tijdelijke) waterstandsveranderingen plaats zullen vinden.

Indien geen waterstandsveranderingen plaatsvinden voor het realiseren van een appartementencomplex is er geen effect op een mogelijke rietorchispopulatie. Nader onderzoek ten behoeve van de rietorchis is bij gelijke waterstandpeil niet noodzakelijk.

Wilde marjolein

Wilde Marjolein is een vrij gebruikelijke tuinplant. Op veel ruderaal terreinen in de bebouwde kom kan deze soort gevonden worden. Gezien het type beheer in het gebied (vrij intensief) is de aanwezigheid van de soort uit te sluiten. Vanuit de Ffwet vraagt deze soort verder geen aandacht.

Bever

Op 3 kilometer van de onderzoekslocatie bevindt zich een beverburcht. Daarmee is het mogelijk dat de bever de oevers van het onderzoeksgebied bezoekt om te passeren en te foerageren. Er zijn tijdens het veldwerk geen sporen van dit dier aangetroffen. Realisatie van een appartementencomplex zal geen (grote) invloed hebben op de functionaliteit van de Zate voor de bever. Het dier is weinig schuw en daarmee nauwelijks te beïnvloeden. Vanuit de Ffwet vraagt deze soort dus geen aandacht.

Gewone dwergvleermuis en laatvlieger

Gewone dwergvleermuis en laatvlieger huizen overdag in spouwmuren of onder daken van huizen. Jagen doen ze graag in de buurt van bomen en/of water zodat het onderzoeksgebied valt onder het goede jachtgebied van beide soorten.

Het areaal dat eventueel verloren gaat door de bouw van een appartementencomplex is gering en zal geen effect hebben op de populaties van deze vleermuissoorten. Ook in een ruimere omgeving verandert door de komst van het complex weinig omdat deze vleermuissoorten weinig hinder ondervinden van extra lichtvervuiling.

Vanuit de Ffwet is er geen noodzaak om nader onderzoek te verrichten naar deze soorten.

Ruige dwergvleermuis, gewone grootoorvleermuis en rosse vleermuis

De ruige dwergvleermuis, gewone grootoorvleermuis en rosse vleermuis zijn boombewonende soorten. Zij huizen overdag in holten van bomen.

Geen van de bomen in het onderzoeksgebied heeft holten. Hierdoor is uit te sluiten dat de dieren de bomen gebruiken als verblijfplaats.

De bomen kunnen wel benut worden als jachtgebied. Het areaal is echter zo beperkt dat het geen effect kan hebben op de eventuele lokale populatie.

Vanuit de Ffwet is nader onderzoek dan ook niet nodig.

Watervleermuis

De watervleermuis huist net als ruige dwergvleermuis, gewone grootoorvleermuis en rosse vleermuis in boomholten. Verblijfplaatsen zijn in het onderzoeksgebied niet aanwezig omdat holten in de bomen ontbreken.

In tegenstelling tot bovenstaande soorten is de soort erg gevoelig voor extra lichtvervuiling en gebruikt het dier de Zate als vliegroute (Reinhold et al, 2007). Vliegroutes zijn binnen de Ffwet beschermd. De gegevens zijn echter gedateerd.

Bezien vanuit de Ffwet dient bij de aanleg van het appartementencomplex voorwaarden gesteld te worden aan de hoeveelheid licht dat vanuit het appartement op het wateroppervlak van de Zate schijnt en/of onderzocht dient te worden of de vliegroute nog aanwezig is.

De hoeveelheid licht kan sterk beperkt worden door de rietkraag ten alle tijden te handhaven, enkele bomen tussen gebouw en Zate te plaatsen, lantaarnpalen plaatsen die gericht lichtgeven en/of de noordzijde van het gebouw te benutten als achterzijde van het gebouw zodat bewoners geen bijzondere lichtbronnen aan hun terras e.d. zullen plaatsen.

Meervleermuis

De meervleermuis is een soort die huist in spouwmuren van huizen. Een verblijfplaats van mannelijke dieren is bekend vanuit de Munten (Reinhold, 2007). Deze dieren gebruiken de Zate als vliegroute. De gegevens zijn echter gedateerd.

De meervleermuis is, net als de watervleermuis, gevoelig voor lichtverstoring. Bezien vanuit de Ffwet dient bij de aanleg van het appartementencomplex voorwaarden gesteld te worden aan de hoeveelheid licht dat vanuit het appartement op het wateroppervlak van de Zate schijnt, tenzij aangetoond kan worden dat de vliegroute anno 2013 niet meer bestaat.

De hoeveelheid licht kan sterk beperkt worden door de rietkraag ten alle tijden te handhaven, enkele bomen tussen gebouw en Zate te plaatsen, lantaarnpalen te plaatsen die gericht lichtgeven en/of de noordzijde van het gebouw te benutten als achterzijde van het gebouw zodat bewoners geen bijzondere lichtbronnen aan hun terras e.d. zullen plaatsen.

Vaste verblijfplaatsen vogels

In de strook waar werkzaamheden plaatsvinden zijn geen vaste verblijfplaatsen van vogels aangetroffen. Met deze groep vogels hoeft bij de uitvoer en realisatie van de verbreding geen rekening gehouden te worden.

Broedende vogels

In de het onderzoeksgebied zijn broedende vogels te verwachten. Het gaat dan om bos- en struweelvogels. Deze vogels mogen tijdens het broeden niet verstoord worden. Hoewel de wet geen uitspraak doet over de periode waarin niet gewerkt mag worden, gebruikt men vaak de periode 15 maart-15 juli. Gezien het type vogel dat in het onderzoeksgebied kan broeden is het hanteren van deze periode een hele bruikbare. In deze periode zullen veel bos en struweelvogels tot broeden komen en de nesten ervan zijn bijna niet op te sporen. Voorkomen moet dus worden dat in deze periode werkzaamheden in het onderzoeksgebied plaatsvindt. Mocht dat toch noodzakelijk zijn dan dienen voorafgaand aan het broedseizoen maatregelen genomen te worden zodat de vogels niet starten met broeden.

4. Conclusies ten aanzien van de Flora en Faunawet.

De eventuele komst van een appartementencomplex kan gevolgen hebben voor beschermde planten en dieren.

Afhankelijk van de tijdstippen waarop werkzaamheden worden uitgevoerd, type werkzaamheden en het uiteindelijke eindresultaat dient rekening gehouden te worden met deze beschermde soorten.

Effecten zijn te verwachten voor kleine modderkruiper, watervleermuis, meervleermuis en de broedende vogels. Harde, recente gegevens dat deze beschermde soorten gebruik maken van het gebied zijn er niet. De gemeente Dronten heeft daarom twee keuzes ten aanzien van de Flora en Faunawet:

- Nader onderzoek laten doen naar deze vijf beschermde soort(groep)en in relatie tot de werkwijze en inrichting van het toekomstige appartementencomplex. Afhankelijk van het resultaat zullen al dan niet voorwaarden moeten worden gesteld aan de werkwijze en/of inrichting van het appartementencomplex
- Direct voorwaarden stellen aan de werkwijzen en inrichting van het toekomstige appartementencomplex zodat geen effect op de populatie beschermde soorten plaatsvindt uitgaande dat de beschermde soorten aanwezig zijn.

Gedacht moet worden aan:

Meervleermuis/watervleermuis

- verplicht behoud van de rietkraag langs de Zate en
- tussen appartementencomplex en Zate enkele bomen behouden/aanplanten.
- verlichting gebruiken die sterk gericht is op die delen die verlicht moeten worden. Lichtbronnen met weinig verstrooiing gebruiken.
- achterzijde van appartementen laten uitkijken op waterzijde.

Kleine modderkruiper

- geen heiwerkzaamheden in de winterperiode

Broedende vogels

- geen kapwerkzaamheden in de periode 15 maart-15 juli

5. Geraadpleegde literatuur

Beelen, P., T. Kombrink, J. Kroon, P. Ponsteen, J. Reinhold, R. Stam & S. Vleeming. 2012. Visatlas Flevoland. – boek samenwerkende partijen.

Heemskerk, R., J. Reinhold. A. van der Veen & M. van Leeuwen, 2007. Beschermde planten en dieren van Flevoland. – uitgave Landschapsbeheer Flevoland 132p.

Reinhold, J., 2005a. De ringslang in Flevoland. –RAVON 7\3; 80-82

Reinhold, J., A-J Haarsma, J.R. Regelink & H. J. G. A. Limpens, 2007. Vleermuizen in Flevoland: een beschermde diergroep in beeld gebracht: eindrapportage. –rapport LBF 2007.

Reinhold, J. & G. ter Woord, 2009, Ringslangen en Flevolandse kanalen. RAVON 11\1/2: 3-5

Rijsewijk, A. C van, W. Bosman en R. Zollinger , 2005. Gebiedsdekkend onderzoek naar het voorkomen van de rugstreeppad (*Bufo calamita*) in de provincie Flevoland 31p

Zollinger, R., R. Creemers & F. Spikman. 2003. Gegevensvoorziening vis- en amfibiesoorten Annex II habitatrictlijn. – rapport RAVON

Websites:

www.waarneming.nl